

Anna Iwicka-Okońska

Wspierająca rola bibliotek:
szkolnej i pedagogicznej
w realizacji podstawy programowej
kształcenia ogólnego

Materiały ze szkolenia *Biblioteka pedagogiczna
miejscem rozwijania kompetencji informacyjnych uczniów*

Sulejówek, 12–14 grudnia 2012 r.

Miejsce biblioteki szkolnej w procesie kształcenia

Biblioteki szkolne i pedagogiczne biorą udział w procesie kształcenia, ponieważ gromadzą, opracowują, przechowują i chronią szeroko pojęte materiały biblioteczne. W ramach swoich zadań / pracy pedagogicznej udostępniają je i prowadzą działalność informacyjną.

Ustawa o bibliotekach w art. 22 (a i wcześniejszy bezprecedensowy w polskiej oświacie *Program pracy biblioteki szkolnej z 1983 r.* oraz *Program przysposobienia czytelniczego i informacyjnego*) stanowią, że biblioteki szkolne i biblioteki innych placówek systemu oświaty „służą realizacji programów nauczania i wychowania, edukacji kulturalnej i informacyjnej dzieci i młodzieży oraz kształceniu i doskonaleniu nauczycieli”.

Podstawowe akty prawne - Ustawa o systemie oświaty z 7 IX 1991 r. art. 67 §1, rozdz. 5, *Podstawa programowa kształcenia ogólnego z 1999 r.* (wprowadzająca ścieżkę edukacji czytelniczego i medialnej) określają ogólne ramy istnienia bibliotek. Szczegółowe odniesienia do ich zadań i prowadzenia współpracy ze środowiskiem szkolnym i pozaszkolnym zostały zapisane w aktach prawa wewnątrzszkolnego, przede wszystkim w statutach szkół, które określając rolę swojej księżnicy, rozszerzały poniżej wymienione zadania (traktujemy je jako obowiązkowe, podstawowe) pochodzące z rozporządzenia o ramowym statucie szkoły i przedszkola publicznego (Rozporządzenia MEN z 21 V 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół). Są to:

- udostępnianie książek i innych źródeł informacji,
- tworzenie warunków do poszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł oraz efektywnego posługiwania się technologią informacyjną,
- rozbudzanie i rozwijanie indywidualnych zainteresowań uczniów oraz wyrabianie i pogłębianie u uczniów nawyku czytania i uczenia się,
- organizowanie różnorodnych działań rozwijających wrażliwość kulturową i społeczną.

Miejsce biblioteki szkolnej w procesie kształcenia określają również dokumenty o charakterze międzynarodowym - proklamacja *A Library for Every School!* czyli *Biblioteka dla każdej szkoły!* ogłoszona w kwietniu 2010 r. przez przedstawicieli IASL, ENSIL oraz sekcję bibliotek szkolnych IFLA, która zaleca włączać do narodowych standardów i programów jej postanowienia, adaptując je do własnych potrzeb. Mówią one, że biblioteki szkolne wpływają pozytywnie na zwiększenie osiągnięć edukacyjnych uczniów, wspomagając i stymulując uczenie się oraz indywidualny rozwój, a wartość i korzyści płynące z funkcjonowania bibliotek szkolnych są uniwersalne, co potwierdzają badania wielu instytucji i organizacji prowadzone w różnych częściach świata.

„Bibliotekarze szkolni pomagają radzić sobie w wieku informacji, kształcenia się przez całe życie, rozwoju nauczania na odległość, olbrzymiej różnorodności mobilnych nośników cyfrowych, zasobności internetu („tsunami informacji”). Biblioteki szkolne i ich pracownicy wspomagają nauczanie, głównie poprzez nierozzerwalne związki informacji z komunikacją i kształcenie informacyjne (od właściwego sprecyzowania problemu, poprzez dobór źródeł,

wyszukanie potrzebnych informacji, ich zrozumienie, ocenę ich wiarygodności oraz przydatności i w końcu odpowiednie opracowanie, wykorzystanie, rozwiązanie problemu)”¹.

Proklamacja zwraca ponadto uwagę, że zjawisko wykluczenia cyfrowego zawsze ma przyczyny społeczne, zwłaszcza edukacyjne, w tym brak kontaktów z biblioteką w szkole „biblioteką pierwszego kontaktu”!).

Bardzo racjonalne, warte wielokrotnego przytaczania jest inne stwierdzenie: „Informacja i wszystkie operacje z nią związane, przestają być we współczesnym świecie domeną bibliotekarzy. Sami nie dadzą sobie rady z wszystkimi problemami i potrzebami z nią związanymi. Podobnie sami nie dadzą sobie rady nauczyciele ani specjaliści od informacji. Muszą oni wszyscy utworzyć swoisty sojusz na rzecz uczenia się („learning triumvirate alliance”), który uwzględnić będzie naukę tego jak korzystać z biblioteki podczas procesu uczenia się, jak wykorzystywać nowe technologie i media”².

Rolę biblioteki szkolnej w procesie kształcenia podkreśla się w częściach wstępnych załączników *Podstawy programowej kształcenia ogólnego* poszczególnych etapów edukacji, szczególnie w zapisie:

„Ważnym zadaniem szkoły podstawowej jest przygotowanie uczniów do życia w społeczeństwie informacyjnym. Nauczyciele powinni stwarzać uczniom warunki do nabywania umiejętności wyszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł, z zastosowaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych, na zajęciach z różnych przedmiotów. Realizację powyższych celów powinna wspomagać dobrze wyposażona biblioteka szkolna, dysponująca aktualnymi zbiorami, zarówno w postaci księgozbioru, jak i w postaci zasobów multimedialnych. Nauczyciele wszystkich przedmiotów powinni odwoływać się do zasobów biblioteki szkolnej i współpracować z nauczycielami bibliotekarzami w celu wszechstronnego przygotowania uczniów do samokształcenia i świadomego wyszukiwania, selekcjonowania i wykorzystywania informacji”³

Należy o tym sojuszu bardzo głośno mówić, zwłaszcza, że zadania przed polską szkołą we wskazanym zakresie stawia nie tylko „Podstawa programowa”, ale także dokument „Polska 2030 – Filary rozwoju” sygnowany przez ministra cyfryzacji – Michała Boniego. W dokumencie położono nacisk na konieczność wzmocnienia kreatywności i innowacyjności gospodarki, a to wymaga wysokiej jakości edukacji na wszystkich poziomach. Stawia się na prorozwojowy impet cyfrowy, więc jednym z jego warunków jest edukacja cyfrowa, czyli zwiększenie kompetencji cyfrowych społeczeństwa. Nie chodzi tu tylko o wyposażenie szkół i sieć, ale przede wszystkim o „e-ucznia”, jego umiejętności, sposób uczenia się i dostępność do urządzeń. Dyskutuje się o e-podręczniku, bo tym mianem określa się wykorzystanie różnorodnych treści edukacyjnych obecnych w otwartych zasobach, o personalizacji nauczania i samouczeniu się. Postuluje się personalizację nauczania w kierunku rozwijania kreatywności, krytycznego myślenia i kooperacji i indywidualnego podejścia do każdego ucznia.

Kompetencje XXI wieku, których będzie wymagała „e-szkoła” od „e-uczniów” to przede wszystkim:

¹ B. Staniów, *Biblioteka szkolna dzisiaj*, SBP, Warszawa 2012, s.18.; pełny tekst proklamacji znajduje się pod adresem: <http://www.iasl-online.org/>.

² Tamże.

³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. DzU. Nr 4 poz. 17.

1. Wnioskowanie i umiejętność określenia głębszego sensu lub znaczenia tego co jest wyrażane.
2. Inteligencja emocjonalna i umiejętność łączenia się z innymi w głęboki i bezpośredni sposób do odczuwania i stymulowania reakcji i pożądanych interakcji.
3. Sprawność adaptacyjna – biegłość w myśleniu i wymyślaniu rozwiązań oraz odpowiedzi niekonwencjonalnych.
4. Kompetencje międzykulturowe i umiejętność pracy w różnych umiejscowieniach kulturowych.
5. Przetwarzanie danych i umiejętność przetłumaczenia dużej ilości danych na abstrakcyjne pojęcia oraz do rozumowania opartego na wiedzy.
6. Kompetencje cyfrowe i umiejętność krytycznej oceny i rozwijania treści opartych na nowych formach i komunikowanie ich.
7. Międzydyscyplinarność i zdolność rozumienia pojęć i koncepcji z wielu dziedzin.
8. Myślenie projektowe i zdolność do rozwijania i doprowadzania zadań i procesów do oczekiwanych wyników.
9. Umiejętność pracy w warunkach niesprzyjających skupieniu: zdolność do rozróżniania i filtrowania informacji dla zmaksymalizowania funkcji poznawczych przy użyciu różnych technik i narzędzi.
10. Współpraca w wirtualu: zdolność do efektywnej zaangażowanej pracy również w wirtualnym zespole.

Wnioski

Podstawa programowa kształcenia ogólnego obowiązująca od 2009 r. wprowadza zmiany mające przełożenie na codzienną pracę szkoły. Chodzi głównie o połączenie edukacji w gimnazjum z nauką w szkole ponadgimnazjalnej, nowy sposób wyboru przedmiotów na poziomie rozszerzonym, wprowadzenie zajęć uzupełniających, zlikwidowanie ścieżek edukacyjnych a także modyfikację formy podstawy programowej – osiągnięcia ucznia zapisano w postaci szczegółowych wymagań edukacyjnych (mamy więc cele edukacyjne i umiejętności).

Szczegółowe opisane wymagania edukacyjne powinny służyć planowaniu korelacji międzyprzedmiotowej (np. współpracy bibliotekarza z nauczycielem przedmiotu) Pomiędzy celem a jego realizacją – ukształtowaną konkretną umiejętnością ucznia – znalazło się miejsce dla biblioteki szkolnej, która stwarza również pedagogiczne zaplecze dla nauczycieli i sprzyjające środowisko edukacyjne dla uczniów. Wspiera organizację zajęć i kształtowanie wielu kompetencji, czyli może być partnerem w realizacji podstawy programowej, bo ma za sobą lata praktyki w kształtowaniu umiejętności uczniów i tradycję współdziałania na rzecz czytelnika. Fundamentem działalności bibliotek jest zawsze mediacja – pośrednictwo między ofertą komunikacyjną a społeczeństwem. W świetle „Podstawy programowej” biblioteka pozostaje w szkole ważną i potrzebną pracownią interdyscyplinarną a bibliotekarze muszą ponownie zdefiniować swoje miejsce w radzie pedagogicznej.

Potrzeba funkcjonowania biblioteki w każdej szkole, z pełnoetatowymi, wykształconymi pracownikami – specjalistami z zakresu informacji jest postrzegana w międzynarodowym środowisku bibliotekarzy jako warunek rozwoju społeczeństw w XXI wieku, co potwierdza również dokument *Polska 2030 – Filary rozwoju*.

Program pracy biblioteki szkolnej jako podstawa uczenia się i nauczania w szkole

Program pracy biblioteki szkolnej na miarę naszych czasów powinien być podstawą uczenia się i nauczania w szkole, więc musi być zintegrowany z programem nauczania wszystkich przedmiotów tak, by wspomagać osiągnięcie przez uczniów zamierzonych celów i pracę nauczycieli. W stworzeniu takiego programu pomoże nauczycielom bibliotekarzom kompendium Moniki Nagowskiej „Nowa podstawa programowa z pomocą biblioteki szkolnej”⁴, która przede wszystkim dokonała analizy „Podstawy programowej” pod kątem tych umiejętności uczniów, które można doskonalić przy współpracy z biblioteką szkolną. Swoją analizą autorka objęła wszystkie etapy edukacyjne. Znalazły się więc:

- umiejętności ucznia klas I-III (nauczanie początkowe), które można doskonalić przy współpracy z biblioteką szkolną,
- przykładowe źródła wiedzy ucznia szkoły podstawowej (klasy IV-VI), gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalnej, zasadniczej szkoły zawodowej,
- umiejętność wyszukiwania, gromadzenia, przetwarzania i tworzenia informacji ucznia szkoły podstawowej (klasy IV-VI), gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalnej, zasadniczej szkoły zawodowej,
- umiejętność komunikowania się, wykazywania swoich racji, korzystania z mediów ucznia szkoły podstawowej (klasy IV-VI), gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalnej, zasadniczej szkoły zawodowej,
- kompetencje odbiorcy kultury, ekspresja kulturalna ucznia szkoły podstawowej (klasy IV-VI), gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalnej, zasadniczej szkoły zawodowej,
- kompetencje społeczne i obywatelskie ucznia szkoły podstawowej (klasy IV-VI), gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalnej, zasadniczej szkoły zawodowej.

Jak ta współpraca wygląda w praktyce? Tradycyjnie nauczyciele bibliotekarze realizują: a) indywidualne konsultacje i instruktaże związane z poszukiwaniem przez uczniów informacji w zbiorach biblioteki czy internetu, bo wymaga tego praca domowa czy udział w projekcie edukacyjnym, b) zajęcia z grupą uczniów. Często są to zajęcia wyrównawcze, przygotowujące do konkursów lub szkolnych świąt i obchodów, z kołem przyjaciół biblioteki lub innym kołem zainteresowań. Realizują również zajęcia z całą klasą, nazywane kiedyś lekcjami bibliotecznymi, potem zajęciami z edukacji czytelnicznej i medialnej, dzisiaj proponuję je nazywać przygotowaniem czytelnicznym i informacyjnym. Nauczyciele bibliotekarze realizują w ich ramach tzw. moduł biblioteczny. Przykład realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego na zajęciach prowadzonych przez nauczyciela bibliotekarza proponuje Bogumiła Staniów⁵.

Odnosić trzeba również zajęcia prowadzone w ramach zastępstw, a raczej opieki nad klasami za chorego nauczyciela. Jednak najlepszym przykładem współpracy nauczyciela bibliotekarza z nauczycielami różnych przedmiotów są wspólne lekcje realizowane w bibliotece, wspólne wycieczki, projekty edukacyjne, wystawy, zajęcia wychowawcze.

Te wszystkie działania, najlepiej prowadzone przy nie tylko akceptacji, ale i udziale wszystkich nauczycieli, powinny sprawić, że uczniowie na kolejnych etapach edukacji powinni poznać wszelkie możliwości dostępu do informacji, także przy użyciu narzędzi TIK. Wiedza ta będzie wykorzystywana do rozwijania umiejętności świadomego i krytycznego

⁴ M. Nagowska, *Nowa podstawa programowa z pomocą biblioteki szkolnej*, Agencja SUKURS, Warszawa 2011.

⁵ B. Staniów, *Biblioteka szkolna*, dz. cyt. s. 264-272.

odbioru dzieł kultury, w tym masowej. Nauczyciele zobowiązani są także do wprowadzania ucznia w technikę uczenia się przez ukazywanie wykorzystania różnorodnych narzędzi w pracy umysłowej.

Już absolwent gimnazjum powinien umieć wyszukiwać informacje z wykorzystaniem TIK, a także dokumentować je i przechowywać. W szkole ponadgimnazjalnej ta wiedza musi być poszerzona o umiejętność posługiwania się programem edytorskim w celu pisania i redagowania różnego rodzaju tekstów (tu także mieści się umiejętność poprawiania, adiustacji i podziału na części oraz stosowanie wyróżnień w tekście, a także o sposoby przekazywania informacji – sporządzanie baz danych oraz internetowych (własne strony www, blogi)⁶.

Umiejętności informacyjne ucznia

Koncepcja takiego kształcenia powstała w latach 70. xx wieku w Stanach Zjednoczonych, jako information literacy (w skrócie infoliteracy (IL), które oznacza kompetencje informacyjne, określane jako: „[...] zespół umiejętności wymaganych do rozpoznania, kiedy informacja jest potrzebna, jej zlokalizowania i oceny oraz efektywnego wykorzystania potrzebnej informacji. Osoba wykształcona w zakresie IL potrafi:

- określić zakres potrzebnej informacji,
- efektywnie i sprawnie dotrzeć do potrzebnych informacji,
- ocenić w sposób krytyczny informację oraz źródła jej pochodzenia,
- włączyć wybrane informacje do osiągnięcia konkretnego, zdefiniowanego celu”⁷.

Dzięki wykształceniu takich umiejętności uczeń jest w stanie rozpoznać potrzebę uzyskania wiadomości oraz zna ich potencjalne źródła, odnajduje potrzebne treści przez dokonanie oceny ich zakresu. Ocenia wartość wyników wyszukiwania, co umożliwia odrzucenie niedokładnych i błędnych. Efektem tych czynności jest włączenie wyselekcjonowanych wcześniej informacji do zasobu wiedzy ucznia, aby mogły być wykorzystywane w procesie krytycznego myślenia oraz rozwiązywania problemów. Ważne, by uczniowie byli też świadomi wszelkiego rodzaju zagrożeń płynących ze stosowania jej narzędzi i aby poszukiwane informacje uzyskiwał w sposób zgodny z prawem.

Takie korzystanie uczniów z TIK sprawia, że zachowania reaktywne, charakteryzujące się podejściem niewybiórczym mają szansę zamienić się w zachowania aktywne, których cechą jest selektywność. Proces nauczania i uczenia się sprzyjający kształtowaniu kompetencji informacyjnych jest zgodny z teorią konstruktywistyczną:

„Uczniowie korzystają z bogatych źródeł informacji (strony www, encyklopedie multimedialne), które wymagają przetworzenia w celu ich pełnego zrozumienia. [...] zatem zdobywają wiedzę przez tworzenie znaczeń, definiowanie pojęć, tworzenie logicznych struktur, hierarchizowanie i wartościowanie informacji”⁸.

⁶ A. Dziak, *Kompetencje w zakresie technologii informacyjnej, które powinien zdobyć gimnazjalista*, „Zeszyty Szkolne” 2006 nr 3, s.33-37.

⁷ K. Bańka, *Information literacy jako element budowania społeczeństwa informacyjnego*, <http://www.pldgi.pl/files/article/35/11/1.pdf>, s. 3-4.

⁸ K. Chmielewska, *materiały elektroniczne na lekcji*, <http://www.wsp.krakow.pl/ptn/ref2004/chmielew.pdf>, s.1.

Jakie sytuacje dydaktyczne sprzyjają rozwijaniu umiejętności informacyjnych?

Posłużmy się analizą „Podstawy programowej” wykonaną przez Monikę Nagowską, która wśród umiejętności uczniów na różnych etapach edukacyjnych, związanych z wyszukiwaniem, gromadzeniem, przetwarzaniem i tworzeniem informacji, wskazała na następujące zagadnienia kluczowe:

- wyszukiwanie informacji, samodzielne korzystanie z nich,
- selekcja informacji, ich krytyczny odbiór (reklama, manipulacja językowa),
- gromadzenie i przetwarzanie informacji, tworzenie informacji (własnego tekstu), praca umysłowa,
- wiedza o procesie uczenia się, pracy zespołowej, sposobach radzenia sobie ze stresem,
- prezentowanie informacji (w tym prezentacje multimedialne).

Z tymi zagadnieniami kluczowymi związane są treści nauczania i umiejętności – wymagania szczegółowe, które występują na różnych poziomach kształcenia w podstawie programowej poszczególnych przedmiotów. Nauczyciel bibliotekarz szkolny czy biblioteki pedagogicznej przystępujący do tworzenia propozycji swoich zajęć z przygotowania czytelniczego i informacyjnego, musi się z nimi zapoznać, by zdecydować, które umiejętności jest w stanie kształcić w ramach swoich działań pedagogicznych lub tylko doskonalić. Nadal pozostaje aktualne zalecenie dr Jadwigi Andrzejewskiej: nauczyciel bibliotekarz wprowadza, demonstrowa, wspiera uczniów w wykonaniu pierwszych ćwiczeń, ale utrwała i doskonali określone umiejętności – nauczyciel przedmiotu. Dlatego mój autorski – nauczyciela bibliotekarza program – proponuję do akceptacji radzie pedagogicznej i zapraszam do współpracy. Tak widzę możliwość stworzenia sojuszu na rzecz kształcenia *inforliteracy*, a w przyszłości e-szkoły.

Poniżej przedstawiam pomysły na zajęcia w bibliotece szkolnej lub pedagogicznej z zakresu przygotowania czytelniczego i informacyjnego, których autorami są uczestnicy seminarium ORE w Sulejówku w grudniu 2012 roku.

Zajęcia dla uczniów szkoły podstawowej: *Wyszukiwanie informacji w encyklopediach, słownikach tradycyjnych i elektronicznych*

Cel: uczeń rozróżnia różne słowniki i encyklopedie ze względu na ich funkcje, wyszukuje w nich wskazane informacje

Treści zajęć:

- Zapoznanie z budową i sposobem korzystania z encyklopedii i słowników tradycyjnych. Różnica między słownikiem a encyklopedią.
Ćwiczenia:
- Wyszukaj w „Słowniku wyrazów obcych” słowa: *konwencja, portal*
Ustal poprawną pisownię wyrazu pszczoła/przczoła (?), posługując się „Słownikiem ortograficznym”.
- W „Słowniku poprawnej polszczyzny” sprawdź czy mówi się *włączyć* czy *włanczać*.
- W encyklopedii ogólnej odszukaj notatkę o Henryku Sienkiewiczu.
- Prezentacja encyklopedii multimedialnej - wyszukiwanie przez uczniów haseł (np. przedstaw znaczenie słów *e-book, e-learning*), wskazywanie różnic między tradycyjnym, a elektronicznym źródłem informacji.

Zakończenie zajęć: ranking źródeł.

Wycieczka do biblioteki pedagogicznej dla uczniów gimnazjum: **Poznajemy źródła informacji.**

Celem zajęć jest nie tylko zapoznanie dzieci z różnymi źródłami informacji, ale również nauczycieli, pod których opieką przyjdą. W zależności od tego na jakiej lekcji odbywa się ta wizyta, bibliotekarze proponują:

- Edukacja artystyczna i kulturalna (plastyka) – wydawnictwa albumowe dostępne w bibliotece, wizyta w wirtualnych muzeach;
- zajęcia świetlicowe, sztuka – prezentacja księgozbioru biblioteki oraz zajęcia orgiami – wykonujemy zakładkę do książki;
- język polski – prezentacja zbiorów, aktualnych wystaw, „wolnych lektur”, baz pełnotekstowych;
- Edukacja artystyczna i kulturalna (muzyka) – muzyka w internecie – domena publiczna, zagadnienie przestrzegania prawa autorskiego;
- geografia – nasze zbiory kartograficzne, edukacyjne strony internetowe, multimedialne atlasy;
- Edukacja historyczna i obywatelska (historia) – nasze zbiory z zakresu historii, strony internetowe;
- Edukacja matematyczna i techniczna (informatyka) – jak pracuje dział informacji.

Realizacja projektu edukacyjnego w bibliotece przez uczniów gimnazjum nt. „**Święta Bożego Narodzenia**”.

Cel: w wyniku udziału w projekcie uczniowie wyszukują informacje w różnych źródłach, gromadzą je i przetwarzają.

Wykorzystywane źródła: internet i tradycyjne zbiory biblioteki.

Metoda praktyczna – ćwiczenia.

Projekt ma charakter międzyprzedmiotowy, dlatego ekspertami dla uczniów mogą być oprócz nauczyciela bibliotekarza, nauczyciele innych przedmiotów, np.:

- język polski – uczniowie odbierają i tworzą różne komunikaty – własne kartki świąteczne (z wykorzystaniem słowa, melodii, obrazu, cytatu)
- muzyka, informatyka, język obcy, geografia – informacje o kolędach, teksty i muzyka, nauka kolęd
- plastyka – osobiste kartki świąteczne, np. wykonane techniką orgiami
- matematyka – liczymy kalorie dwunastu wigilijnych potraw, towarzyszyć temu może sekretnik z przepisami;
- przyroda – zaprojektuj taką choinkę, byś nie musiał wycinać drzewa;
- religia – dzielimy się opłatkiem, składamy sobie życzenia, rozmawiamy o tradycjach świątecznych.

Zajęcia w bibliotece dla gimnazjalistów nt. „**Bibliografia załącznikowa – to nic trudnego**”

Cel: uczeń po zajęciach sporządza opis bibliograficzny książki, artykułu w czasopiśmie i dokumentu elektronicznego.

Przebieg zajęć:

- Omówienie elementów opisu bibliograficznego, prezentacja przykładów, rozdanie wzorów opisów bibliograficznych uczniom, by wkleili je do zeszytów od języka polskiego.

- Uzasadnienie konieczności sporządzania opisów bibliograficznych w różnych okolicznościach, związanych z nauką, życiem zawodowym czy osobistym.
- Rozdanie materiałów do pracy w grupach. Ćwiczenie w sporządzaniu opisów bibliograficznych.
- Opracowanie zestawienia bibliograficznego jako efektu zajęć.

Zajęcia z WOS-u w bibliotece dla uczniów szkoły ponadgimnazjalnej nt. **„Prawa człowieka a regulacje prawne”**.

Cel: po zajęciach uczeń zna strony internetowe i inne źródła, które zawierają akty prawne, wybiera przydatne mu w danym momencie, stosuje czytanie zwane przeglądaniem i wybiera z tekstu potrzebną informację.

Przebieg zajęć:

- Wyszukiwanie aktów prawnych regulujących prawa człowieka we wskazanych źródłach (np. Internetowy System Aktów Prawnych).
- Wyszukiwanie w wybranych aktach – opisów dotyczących wolności i dyskryminacji.
- Rozmowa na temat instytucji zajmujących się prawami człowieka.
- Redagowanie listu do Rzecznika Praw Człowieka w wybranej sprawie.

Zajęcia z języka polskiego dla uczniów szkoły ponadgimnazjalnej

Zajęcia I – **„Wyszukiwanie informacji i samodzielne z nich korzystanie”** – odbywają się w bibliotece pedagogicznej.

Polegają one na zaprezentowaniu warsztatu biblioteki: katalogów on-line, kartotek zagadnieniowych, księgozbioru podręcznego oraz przeprowadzeniu ćwiczeń w wyszukiwaniu książek w katalogu tradycyjnym i komputerowym

Zajęcia II - **„Wyszukiwanie informacji i samodzielne z nich korzystanie”** – odbywają się w bibliotece szkolnej.

Uczniowie opowiadają o źródłach elektronicznych: BN, Wolne Lektury, KARO, Google Książki, Federacja Bibliotek Cyfrowych.

Wykonują ćwiczenia w wyszukiwaniu tytułów z poprzednich zajęć w katalogach wirtualnych, kierując się tytułem, nazwiskiem autora czy słowem kluczowym.

Anna Iwicka-Okońska

